॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥चतुर्थः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः॥

देवा मंनुष्याः पितर्स्ते उन्यतं आस्त्रसुरा रखारेसि पिशाचास्ते उन्यत्स्तेषां देवानां मृत यदल्पं लोहित्मकुर्वन्तद्रख्या रात्रीभिरसुभ्रन्तान्थ्सुब्धान्मृतान्भि व्यौच्छत्ते देवा अविदुर्यो वै नो ऽयम्भ्रियते रख्यारेसि वा इमं घ्रन्तीति ते रख्यार्स्युपांमन्त्रयन्त् तान्यं ब्रुवन्वरं वृणामहै यत्॥१॥

रखार्स्युपाम अयन्त तान्यब्रुप्न्यर पृणामह् यत्॥ रा असुराञ्जयाम् तन्नः सहासदिति ततो वै देवा असुरानजयन्तेऽसुराञ्जित्वा रख्यार्स्यपानुदन्त तानि रख्यार्स्यनृतमकर्तेति सम्नतं देवान्पर्यविश्वन्ते देवा अग्नावनाथन्त तेंऽग्नये प्रवंते पुरोडाशंम्ष्टाकंपालं निर्वपन्नग्नये विबाधवंतेऽग्नये प्रतींकवते यद्ग्नये प्रवंते निरवपन् यान्येव पुरस्ताद्रख्यार्स्सि॥२॥

आस्न्तानि तेन् प्राणुंदन्त् यद्ग्रये विबाधवंते यान्येवाभितो रख्या १ स्यास्न्तानि तेन् व्यंबाधन्त यद्ग्रये प्रतींकवते यान्येव पृश्चाद्रख्यार्स्यास्नतानि तेनापान्दन्त ततीं देवा अभवन्परासुरा यो भ्रातृंव्यवान्थ्स्याथ्स स्पर्धमान पृतयेष्ट्यां यजेताग्रये प्रवंते पुरोडाशंम्ष्टाकंपालं निर्वपेदग्रये विबाधवंते॥३॥

अग्नये प्रतींकवते यद्ग्रये प्रवंते निर्वपंति य एवास्माच्छ्रेयान्त्रातृंव्यस्तं तेन प्र णुंदते यद्ग्रये विबाधवंते य एवैनेन सद्दन्नं तेन वि बांधते यद्ग्रये प्रतींकवते य एवास्मात्पापीयान्तं तेनापं नुदते प्र श्रेयारंसम्भ्रातृंव्यं नुदतेऽतिं सद्दशं क्रामित नैन्म्पापीयानाप्नोति य एवं विद्वानेतयेष्ट्या यज्तते॥४॥

वृणामहे यत्पुरस्ताद्रख्यारं सि वपेद्यये विवाधवंत पृवश्चतारं चाशाम्नि देवासुराः संयंत्ता आस्नते देवा अंब्रुवन् यो नों वीर्यावत्तम्स्तमनुं स्मारंभामहा इति त इन्द्रंमब्रुवन्त्वं वै नों वीर्यावत्तमोऽसि त्वामनुं स्मारंभामहा इति सौंऽब्रवीत्तिस्रो मं इमास्तन्वों वीर्यावतीस्ताः प्रींणीताथासुंरान्भि भंविष्यथेति ता वै ब्रूहीत्यंब्रुवित्रियमर्ंहोमुगियं विंमृधेयिमिन्द्रियावंती॥५॥

इत्यंब्रवीत इन्द्रांया हो मुचे पुरोडाश्मेकांदशकपालं निरंवपन्निन्द्रांय वैमृधायेन्द्रांयेन्द्रियावंते यदिन्द्रांया हो मुचे निरवंपन्न हे स एव तेनां मुच्यन्त यदिन्द्रांय वैमृधाय मृधे एव तेनापाँ घत यदिन्द्रांयेन्द्रियावंत इन्द्रियमेव तेनात्मन्नंदधत् त्रयंस्त्रि शत्कपालम्पुरोडाशं निरंवपन्नयंस्त्रि श्वाद्व देवतास्ता इन्द्रं आत्मन्ननं समारंम्भयत् भूत्यैं॥६॥

तां वाव देवा विजितिमृत्तमामस्रै र्व्यंजयन्त यो भातृंव्यवान्थस्याथ्स स्पर्धमान एतयेष्ट्यां यजेतेन्द्रांया रहोमुचें पुरोडाशमेकांदशकपालं निर्वपेदिन्द्रांय वैमृधायेन्द्रांयेन्द्रियावते-ऽ रहंसा वा एष गृंहीतो यस्माच्छ्रेयान्भ्रातृंव्यो यदिन्द्रांया रहोमुचे निर्वपृत्य रहंस एव तेनं मुच्यते मृधा वा एषोऽभिषंण्णो यस्मांथ्समानेष्वन्यः श्रेयांनुत॥७॥

अभ्रांतृव्यो यदिन्द्रांय वैमृधाय मृधं एव तेनापं हते यदिन्द्रांयेन्द्रियावंत इन्द्रियमेव तेनात्मन्धंते त्रयंस्त्रिश्शत्कपालम्पुरोडाश्ं निर्वपति त्रयंस्त्रिश्शद्धे देवतास्ता एव यजंमान आत्मन्ननुं समारंम्भयते भूत्यै सा वा एषा विजितिर्नामेष्टिर्य एवं विद्वानेतयेष्ट्या यजंत उत्तमामेव विजितिम्भातृं व्येण वि जंयते॥८॥

इन्द्रियावंती भूत्यां उतैकान्नपंश्चाशचं॥२॥॥————[२]

देवासुराः संयंत्ता आसन्तेषां गायत्र्योजो बर्लमिन्द्रियं वीर्यम्प्रजाम्पश्न्थ्संगृह्यादायांप्क्रम्यांतिष्ठत्तेऽमन्यन्त यत्रान् वा इयम्पाव्थ्स्यिति त इदम्भविष्यन्तीति तां व्यंह्वयन्त् विश्वंकर्मित्रिति देवा दाभीत्यसुराः सा नान्यंत्रारश्च नोपावंतित ते देवा एतद्यजुरपश्यन्नोजोऽसि सहोऽसि बर्लमिस॥९॥

भ्राजोऽसि देवानां धाम् नामांसि विश्वंमसि विश्वायुः सर्वमिस सर्वायुंरिभभूरिति वाव देवा असुंराणामोजो बर्लमिन्द्रियं वीर्यम्प्रजाम्पशूनंवृञ्जत् यद्गायत्र्यप्रक्रम्यातिष्ठत्तस्मादेतां गांयत्रीतीष्टिमाहः सं वथ्सरो वै गांयत्री संवथ्सरो वै तद्पुक्रम्यांतिष्ठद्यदेतयां देवा असुंराणामोजो बर्लमिन्द्रियं वीर्यम्॥१०॥

प्रजाम्पुशूनवृंञ्जत् तस्मदिता संवर्ग इतीष्टिमाहुर्यो भातृंव्यवान्थ्स्याथ्स स्पर्धमान एतयेष्ट्यां यजेताुग्नये संवर्गायं पुरोडाशंमुष्टाकंपालं निर्वपेत्तः शृतमासंन्नमेतेन यर्जुषाभि मृंशेदोजं एव बर्लमिन्द्रियं वीर्यम्प्रजाम्पुशून्त्रातृंव्यस्य वृङ्के भवत्यात्मना परौस्य भ्रातृंव्यो भवति॥११॥

बर्लमस्येतयां देवा असुंराणामोजो बर्लमिन्द्रियं वीर्यम्पश्चंचत्वारि १ शच॥३॥॥——[३]

प्रजापंतिः प्रजा अंसृजत् ता अंस्माथ्सृष्टाः परांचीरायन्ता यत्रावंसन्ततों गुर्मुदुदंतिष्ठत्ता बृह्स्पतिंश्चान्ववंता स् सौं-ऽब्रवीद्वृह्स्पतिंर्नयां त्वा प्र तिष्ठान्यथं त्वा प्रजा उपावंथ्स्यन्तीति तम्प्रातिष्ठत्ततो वे प्रजापंतिम्प्रजा उपावंतन्त यः प्रजाकांमः स्यात्तस्मां एतम्प्रांजापृत्यं गांमुंतं चरुं निर्वपत्प्रजापंतिम्॥१२॥

पुव स्वेनं भाग्धेयेनोपं धावति स पुवास्मैं प्रजाम्प्र जनयति प्रजापंतिः पुशूनंसृजत् तेंऽस्माथ्सृष्टाः पराश्च आयन्ते यत्रावंसन्ततों गुर्मुदुदंतिष्ठत्तान्पूषा चान्ववैता १ सौंऽब्रवीत्पूषानयां मा प्र तिष्ठाथं त्वा पुशवं उपावंथ्स्य्नतीति माम्प्र तिष्ठेति सोमोंऽब्रवीन्मम् वै॥१३॥

अकृष्टप्रच्यमित्युभौ वाम्प्र तिष्ठानीत्यंब्रवीत्तौ प्रातिष्ठत्ततो वै प्रजापंतिम्पुशवं उपावर्तन्त यः पुशुकांमः स्यात्तस्मां पृतः सोमापौष्णं गाँमुंतं चुरुं निर्विपेत्सोमापूषणांवेव स्वेनं भागधेयेनोपं धावित तावेवास्में पृशून्प्र जनयतः सोमो वै रेतोधाः पूषा पंशूनाम्प्रंजनियता सोमं पृवास्मै रेतो दर्धाति पूषा पृशून्प्र जनयित॥१४॥

बुपेत्प्रजापंतिं वै दर्धाति पूषा त्रीणिं च॥४॥॥———[४]

अग्ने गोभिर्न आ गृहीन्दों पृष्ट्या जुंषस्व नः। इन्द्रों धृतां गृहेषुं नः॥ सृविता यः संहुस्नियः स नों गृहेषुं रारणत्। आ पूषा एत्वा वसुं॥ धाता दंदातु नो र्यिमीशानो जगंतस्पतिः। स नः पूर्णेनं वावनत्॥ त्वष्टा यो वृष्भो वृषा स नों गृहेषुं रारणत्। सहस्रेणायुतेन च॥ येनं देवा अमृतम्॥१५॥

दीर्घः श्रवी दिव्यैरंयन्त। रायंस्पोष् त्वम्समभ्यं गवौं कुल्मि जीवस् आ युंवस्व। अग्निर्गृहपंतिः सोमो विश्वविनेः सिवता सुमेधाः स्वाहाँ। अग्ने गृहपते यस्ते घृत्यो भागस्तेन् सह ओजं आक्रमंमाणाय धेहि श्रेष्ठ्यांत्पथो मा योषं मूर्धा भूयास् स्वाहाँ॥१६॥

अमृतंमृष्टात्रिरंशच॥५॥॥———[५]

चित्रयां यजेत पृशुकाम इयं वै चित्रा यद्वा अस्यां

विश्वंम्भूतमिधं प्रजायंते तेनेयं चित्रा य एवं विद्वा शिव्ययां पृशुकांमो यजंते प्र प्रजयां पृशुभिंमिंथुनैर्जायते प्रैवाग्नेयेनं वापयित रेतः सौम्येनं दधाति रेतं एव हितं त्वष्टां रूपाणि वि कंरोति सारस्वतौ भंवत एतद्वे दैव्यंग्मिथुनं दैव्यंमेवास्मैं॥१७॥

मिथुनम्मंध्यतो दंधाति पृष्टौ प्रजनंनाय सिनीवाल्यै चरुर्भविति वाग्वे सिनीवाली पृष्टिः खलु वै वाक्पुष्टिमेव वाचमुपैत्यैन्द्र उत्तमो भंविति तेनैव तन्मिथुन स्प्तैतानि ह्वी १ षि भवन्ति स्प्त ग्राम्याः पृश्ववंः सप्तार्ण्याः सप्त छन्दा रस्युभयस्यावं रुख्या अथैता आहुंतीर्जुहोत्येते वै देवाः पृष्टिंपतयस्त पृवास्मिन्पृष्टिं दधित पृष्यंति प्रजयां पृश्विरथो यदेता आहुंतीर्जुहोति प्रतिष्ठित्ये॥१८॥

मारुतमंसि मुरुतामोजोऽपां धारौं भिन्द्धि रमयंत मरुतः श्येनमायिनम्मनोजवसं वृषंण सुवृक्तिम्। येन

अस्मै त एव द्वादंश च॥६॥

शर्ध उग्रमवंसृष्ट्रमेति तदंश्विना परि धत्तः स्वस्ति। पुरोवातो वर्षंञ्जिन्वरावृथ्स्वाहां वातावृद्वर्षंत्रुग्ररावृथ्स्वाहां पूर्तिरावृद्धिचंत्वारि १शच॥

स्तनयन्वर्षंन्भीमरावृथ्स्वाहांनश्नयंवस्फूर्जन्दिद्युद्वर्षंन्त्वेषरावृश् वर्षंन्पूर्तिरावृत्॥१९॥

स्वाहां बहु हायमंवृषादितिं श्रुतरावृथ्स्वाहातपंति वर्षंन्विराडावृथ्स्वाहांवस्फूर्जन्दिद्युद्धर्षंन्भूतरावृथ्स्वाहा मान्दा वाशाः शुन्ध्यूरजिराः। ज्योतिष्मतीस्तमंस्वरीरुन्दंतीः सुफेनाः। मित्रंभृतः ख्वत्रंभृतः सुराष्ट्रा इह मांऽवत। वृष्णो अश्वंस्य सुंदानंमसि वृष्ट्यै त्वोपं नह्यामि॥२०॥

देवां वसव्या अग्नें सोम सूर्य। देवाः शर्मण्या मित्रांवरुणार्यमत्र्। देवाः सपीत्योऽपां नपादाशुहेमत्र्। उद्गो देत्तोऽद्धिम्भिन्त द्विः पूर्जन्यादुन्तरिख्यात्पृथिव्यास्ततो

नो वृष्ट्यांऽवत। दिवां चित्तमः कृण्वन्ति पूर्जन्यंनोदवाहेनं। पृथिवीं यद्युन्दन्ति। आ यं नरः सुदानंवो ददाशुषे दिवः कोश्ममचुंच्यवः। वि पूर्जन्याः सृजन्ति रोदंसी अनु धन्वना यन्ति॥२१॥

वृष्टयंः। उदीरयथा मरुतः समुद्रतो यूयं वृष्टिं वर्षयथा पुरीषिणः। न वो दस्रा उपं दस्यन्ति धेनवः शुभं यातामनु रथां युन्ति देवा विर्शितिश्चं॥८॥॥•

अवृथ्सत। सृजा वृष्टिं दिव आद्भिः संमुद्रम्पृंण। अजा असि प्रथमुजा बर्लमिस समुद्रियम्। उन्नम्भय पृथिवीम्भिन्द्धीदं दिव्यं नर्भः। उद्गो दिव्यस्यं नो देहीशांनो वि सृंजा दितम्। ये देवा दिविभागा यें उन्तरिख्यभागा ये पृथिविभागाः। त इमं युज्ञमंवन्तु त इदं ख्येत्रमा विशन्तु त इदं ख्येत्रमनु वि विंशन्तु॥२२॥

मारुतमंसि मुरुतामोज इति कृष्णं वासः कृष्णतूष्म्परि

धत्त एतद्वे वृष्ट्ये रूप सरूप एव भूत्वा पर्जन्यं वर्षयति रमयंत मरुतः श्येनमायिनमितिं पश्चाद्वातम्प्रतिं मीवति पुरोवातमेव जंनयति वर्षस्यावंरुख्यै वातनामानिं जुहोति वायुर्वे वृष्ट्यां ईशे वायुमेव स्वेनं भागधेयेनोपं धावति स एवास्मै पर्जन्यं वर्षयत्यष्टौ॥२३॥

जुहोति चतंस्रो वै दिश्श्वतंस्रोऽवान्तरदिशा दिग्भ्य एव वृष्टि सम्प्र च्यांवयति कृष्णाजिने सं यौति ह्विरेवाकंरन्तर्वेदि सं यौत्यवंरुख्यै यतीनामद्यमानाना ५ शीर्षाणि परांपतन्ते खुर्जूरां अभवन्तेषा रसं ऊर्ध्वों-

ऽपत्तानिं क्रीरांण्यभवन्थ्सौम्यानि वै क्रीरांणि सौम्या खलु वा आहुंतिर्दिवो वृष्टिं च्यावयति यत्क्रीरांणि भवंन्ति॥२४॥

सौम्ययैवाहुंत्या दिवो वृष्टिमवं रुन्द्धे मधुंषा सं यौत्यपां वा एष ओषंधीना रसो यन्मध्वद्ध एवौषंधीभ्यो वर्षत्यथों अद्ध एवौषंधीभ्यो वृष्टिं नि नंयति मान्दा वाशा इति सं यौति नाम्धेयैरेवैना अच्छैत्यथो यथां ब्रूयादसावेहीत्येवमेवैनां नामधेयैरा॥२५॥

च्याव्यति वृष्णो अश्वस्य संदानमिस् वृष्ट्यै त्वोपं नह्यामीत्यांह् वृषा वा अश्वो वृषां पूर्जन्यः कृष्ण इंव खलु वै भूत्वा वंर्षति रूपेणैवैन् समर्धयति व्रषस्यावंरुख्यै॥२६॥

अष्टौ भवंन्ति नाम्धेयैरैकान्नत्रिर्शर्च॥९॥॥————[९]

देवां वसव्या देवाः शर्मण्या देवाः सपीतय इत्या बंध्नाति देवतांभिरेवान्वहं वृष्टिंमिच्छति यदि वर्षेत्तावंत्येव होत्व्यं यदि न वर्षेच्छ्वो भूते हिविर्निवंपेदहोरात्रे वै मित्रावरुणावहोरात्राभ्यां खलु वै पूर्जन्यो वर्षित नक्तं वा हि दिवां वा वर्षित मित्रावरुणावेव स्वेनं भाग्धेयेनोपं धावति तावेवास्मै॥२७॥

अहोरात्राभ्यां पूर्जन्यं वर्षयतोऽग्नयं धामच्छदं पुरोडाशंमृष्टाकंपालं निर्वपेन्मारुतः सप्तकंपालः सौर्यमेकंकपालमृग्निर्वा इतो वृष्टिमुदीरयित मुरुतः सृष्टां नयन्ति यदा खलु वा असावादित्यो न्यंङ्रिश्मिभिः पर्यावर्ततेऽथं वर्षित धामच्छदिव खलु वे भूत्वा वर्षत्येता वे देवता वृष्ट्यां ईशते ता एव स्वेनं भाग्धेयेनोपं धावित ताः॥२८॥

पुवास्में पूर्जन्यं वर्षयन्त्युतावंर्षिष्यन्वर्षंत्येव सृजा वृष्टिं दिव आद्भिः संमुद्रम्पृणेत्यांह्माश्चेवामूश्चापः समर्धयत्यथां आभिरेवामूरच्छैंत्युज्ञा असि प्रथमजा बलंमसि समुद्रियमित्यांह यथायजुरेवैतदुन्नंम्भय पृथिवीमितिं वर्षाह्वां जुंहोत्येषा वा ओषंधीनां वृष्टिवनिस्तयैव वृष्टिमा च्यांवयित् ये देवा दिविभांगा इतिं कृष्णाजिनमवं धूनोतीम पुवास्में लोकाः प्रीता अभीष्टां भवन्ति॥२९॥

अस्मै धावति ता वा एकंवि श्यतिश्च॥10॥॥———[१०]

सर्वाणि छन्दा ५ स्येतस्यामिष्ट्यांमनूच्यानीत्यांहुस्रिष्टुभो वा

पृतद्वीर्यं यत्ककुदुष्णिहा जगत्यै यदंष्णिहकुकुभांवन्वाह् तेनैव सर्वाणि छन्दा १ स्यवं रुन्द्धे गायत्री वा एषा यदुष्णिहा यानि चत्वार्यध्यख्यराणि चतुंष्पाद एव ते पृशवो यथां पुरोडाशे पुरोडाशोऽध्येवमेव तद्यदच्यध्यख्यराणि यञ्जगत्या॥३०॥

प्रिद्ध्यादन्तं युज्ञं गंमयेत्रिष्टुभा परि दधातीन्द्रियं वै वीर्यं त्रिष्टुगिन्द्रिय एव वीर्ये युज्ञम्प्रति ष्ठापयित नान्तं गमयत्यग्ने त्री ते वार्जिना त्री ष्धस्थेति त्रिवंत्या परि दधाति सरूपत्वाय सर्वो वा एष युज्ञो यत्रैधात्वीयङ्कामायकामाय प्र युज्यते सर्वेभ्यो हि कामेभ्यो युज्ञः प्रयुज्यते त्रैधात्वीयेन यजेताभिचर्न्थ्सर्वो वै॥३१॥

पृष युज्ञो यत्रैधात्वीय् सर्वेणैवैनं युज्ञेनाभि चंरति स्तृणुत पृवैनंमेतयैव यंजेताभिचर्यमाणः सर्वो वा पृष युज्ञो यत्रैधात्वीय् सर्वेणैव युज्ञेनं यजते नैनंमभिचरंन्थ्स्तृणुत पृतयैव यंजेत सहस्रेण युक्ष्यमाणः प्रजातमेवैनंद्दतत्येतयैव यंजेत सहस्रेणजानोऽन्तं वा पृष पंशूनां गंच्छति॥३२॥

यः सहस्रेण यजंते प्रजापंतिः खलु वै प्शूनंसृजत्

ता र स्रैंधात् वीयेंने वासृंजत् य एवं विद्वा र स्रैंधात् वीयेंन पशुकां मो यजंते यस्मादेव योनेंः प्रजापितः पशूनसृंजत् तस्मादेवेनां न्थ्यृजत् उपैन्मुत्तं र र सहस्रं नमित देवतां भ्यो वा एष आ वृंश्यते यो यक्ष्य इत्युक्ता न यजंते त्रैधात् वीयेंन यजेत सर्वो वा एष यज्ञः॥३३॥

यत्रैधात्वीय् सर्वेणैव य्ज्ञेनं यजते न देवताँभ्य आ वृश्च्यते द्वादंशकपालः पुरोडाशो भवति ते त्रयश्चतुंष्कपालास्त्रिष्यमृद्धत्वाय त्रयः पुरोडाशां भवन्ति त्रयं इमे लोका एषां लोकानामास्या उत्तरउत्तरो ज्यायाँ-भवत्येवमिव हीमे लोका येवमयो मध्यं एतद्वा अन्तरिंख्यस्य रूप॰ समृद्धौ सर्वेषामभिग्मयन्नवं द्यत्यर्छम्बद्वार्॰ हिरंण्यं ददाति तेर्जं एव॥३४॥

अवं रुन्द्धे ताप्यं देदाति पृशूनेवावं रुन्द्धे धेनुं देदात्याशिषं पृवावं रुन्द्धे साम्नो वा पृष वर्णो यद्धिरंण्यं यज्ञंषां ताप्यमंक्थामदानां धेनुरेतानेव सर्वान् वर्णानवं रुन्द्धे॥३५॥

जगंत्याऽभिचर्न्थ्सर्वो वै गंच्छति यज्ञस्तेजं एव त्रिष्शर्च॥11॥॥———[११]

त्वष्टां हृतपुंत्रो वीन्द्रक् सोम्माहंर्त्तस्मित्तिन्द्रं उपह्वमैंच्छत् तं नोपाँह्वयत पुत्रम्मेऽवधीरिति स यंज्ञवेश्यसं कृत्वा प्रासहा सोमंमिपबृत्तस्य यद्त्यशिष्यत् तत्त्वष्टाहवनीयमुप् प्रावंत्यत्स्वाहेन्द्रंशत्रुवधस्विति स यावंदूर्थः पंराविध्यंति तावंति स्वयमेव व्यंरमत् यदि वा तावंत्प्रवणम्॥३६॥

आसीद्यदि वा ताव्दध्यग्नेरासीत्स सम्भवंत्रग्नीषोमांविभि समंभवत्स इंषुमात्रमिंषुमात्रं विष्वंङ्कःवर्धत् स इमाल्लाँकानंवृणोद्य वृत्रत्वन्तस्मादिन्द्रोऽबिभेदिप् त्वष्टा तस्मै त्वष्टा वर्ज्रमसिश्चत्तपो वै स वर्ज्ञ आसीत्तमुद्यंन्तुं नाशंक्रोदथ् वै तर्हि विष्णुं:॥३७॥

अन्या देवतांसीत्सों ऽब्रवीद्विष्ण्वेहीदमा हंरिष्यावी येनायमिदमिति स विष्णुंस्रोधात्मानं वि न्यंधत्त पृथिव्यां तृतीयम्न्तिरंख्ये तृतीयं दिवि तृतीयमभिपर्यावृत्तां द्धाविभेद्यत्पृंथि तृतीयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदंयच्छुद्विष्ण्वंनुस्थितः सौंऽब्रवीन्मा मे प्र हारस्ति वा इदम्॥३८॥

मियं वीर्यं तत्ते प्र दास्यामीति तदंस्मै प्रायंच्छतत्प्रत्यंगृह्णादध्

मेति तद्विष्ण्वेति प्रायंच्छत्तद्विष्णुः प्रत्यंगृह्णाद्स्मास्वन्द्रं इन्द्रियं दंधात्विति यदन्तरिंख्ये तृतींयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदंयच्छद्विष्ण्वंनुस्थितः सौंऽब्रवीन्मा मे प्र हारस्ति वा

ड्डदम्॥३९॥ मियं वीर्यं तत्ते प्र दास्यामीति तदंस्मै प्रायंच्छ्तत्प्रत्यंगृह्णाद्विम

इति तद्विष्णवेति प्रायंच्छत्तद्विष्णुः प्रत्यंगृह्णाद्स्मास्विन्द्रं इन्द्रियं दंधात्विति यद्दिवि तृतींयमासीत्तेनेन्द्रो वज्रमुदंयच्छद्विष्ण सौऽब्रवीन्मा मे प्र हार्येनाहम्॥४०॥ इदमस्मि तत्ते प्र दौस्यामीति त्वी (३) इत्यंब्रवीत्सन्धान्तु सं दंधावदै ल्यावि प विष्णापित स्वापापित्रके विष्णापित्र स्वापाप्तिके विष्णापित्र स्वापाप्तिके विष्णाप्तिके स्वापाप्तिके विष्णाप्तिके स्वापाप्तिके स्वापाप्तिक

इंदमास्म तत् प्र दास्यामात् त्वा (३) इत्यन्नवात्स्-यान्तु सं दंधावहै त्वामेव प्र विंशानीति यन्माम्प्रविशेः किम्मां भुआा इत्यंत्रवीत्त्वामेवेन्धीय तव भोगाय त्वाम्प्र विंशेयमित्यंत्रवीत्तं वृत्रः प्राविंशदुदरं व वृत्रः ख्युत्खलु व मंनुष्यंस्य भातृं व्यो यः॥४१॥

पुवं वेद हन्ति ख्युधम्भ्रातृेव्यन्तदेस्मै प्रायंच्छ्ततप्रत्यंगृह्णाश्रिमं इति तद्विष्णवेति प्रायंच्छ्तद्विष्णुः प्रत्यंगृह्णादस्मास्विन्द्रं

इन्द्रियं देधात्विति यत्रिः प्रायच्छित्रिः प्रत्यगृह्णात्तित्रिधातौ स्त्रिधातु यद्विष्ण्रं रन्वतिष्ठत विष्णवेति प्रायच्छत्तरमांदैन्द्रावैष्ण्व र

ह्विर्भविति यद्वा इदं किं च तदंस्मै तत्प्रायंच्छुदचः सामानि यजूर्षि सहस्रं वा अस्मै तत्प्रायंच्छुत्तस्मांध्सहस्रंदिखणम्॥४ः

प्रवणं विष्णुर्वा इदिम्दिम्हं यो भंवत्येकंवि शतिश्व॥12॥॥———[१२]
देवा वै राजन्यां ज्ञायंमानादिबिभयुस्तम्नतरेव सन्तं
दाम्नापौम्भुन्थ्स वा एषोऽपौष्धो जायते यद्रांजन्यो यद्वा एषोऽनंपोब्धो जायंत वृत्रान्ध्र श्रंशेद्द्यं कामयंत राजन्यंमनंपोब्धो
जायेत वृत्रान्ध्र श्रंशेदिति तस्मां एतमैन्द्राबार्हस्पृत्यं

चरुं निर्वपेदैन्द्रो वै राजन्यौ ब्रह्म बृह्स्पतिर्ब्रह्मणैवैनं दाम्रोऽपोम्भेनान्मुश्चति हिर्ण्मयं दाम् दिख्यणा साख्यादेवैनं दाम्रोऽपोम्भेनान्मुश्चति॥४३॥

नवांनवो भवति जायंमानोऽह्रां केतुरुषसांमेत्यग्रें। भागं देवेभ्यो वि दंधात्यायन्त्र चन्द्रमांस्तिरति दीर्घमायुंः। यमांदित्या अश्शुमांप्याययंन्ति यमख्यितमख्यितयः पिबंन्ति। तेनं नो राजा वरुणो बृह्स्पतिरा प्यांययन्तु भुवंनस्य गोपाः। प्राच्यां दिशि त्विमंन्द्रासि राजोतोदींच्यां वृत्रहन्वृत्रहासिं। यत्र यन्तिं स्रोत्यास्तत्॥४४॥ जितं तें दिख्यणतो वृंषभ एंधि हव्यः। इन्द्रों जयाति न परां जयाता अधिराजो राजंसु राजयाति। विश्वा हि भूयाः पृतंना अभिष्टीरुपसद्यों नमस्यों यथासंत्। अस्येदेव प्र रिंरिचे महित्वं दिवः पृंथिव्याः पर्यन्तरिंख्यात्। स्वराडिन्द्रो दम् आ विश्वगूर्तः स्वरिरमंत्रो ववख्ये रणांय। अभि त्वां शूर नोनुमोऽदुंग्धा इव धेनवंः। ईशांनम्॥४५॥

अस्य जगंतः सुवर्दश्मीशांनिमन्द्र तस्थुषंः। त्वामिद्धि हवांमहे साता वाजंस्य का्रवंः। त्वां वृत्रेष्विंन्द्र सत्पंतिं नर्स्त्वां काष्टास्वर्वतः। यद्यावं इन्द्र ते श्तर श्तम्भूमीरुत स्युः। न त्वां विज्ञन्थ्सहस्र सूर्या अनु न जातमेष्ट रोदंसी। पिबा सोमंमिन्द्र मन्दंतु त्वा यं ते सुषावं हर्यश्वाद्रिः।॥४६॥

सोतुर्बाहुभ्या १ सुयंतो नार्वां। रेवतींर्नः सधमाद् इन्द्रे सन्तु तुविवांजाः। ख्युमन्तो याभिर्मदेम। उदंग्रे शुचंयस्तव वि ज्योतिषोदु त्यं जातवेदस१ सप्त त्वां हिरतो रथे वहंन्ति देव सूर्य। शोचिष्केशं विचख्यण। चित्रं देवानामुदंगादनीकं चख्यंमित्रस्य वर्रुणस्याग्नेः। आऽप्रा द्यावांपृथिवी अन्तरिंख्य १ सूर्यं आत्मा जगंतस्तस्थुषंः॥४७॥

च। विश्वं देवा ऋंतावृधं ऋतुभिर्हवन्श्रुतंः। जुपन्तां युज्यम्पयंः। विश्वं देवाः शृणुतेमः हवंम्मे ये अन्तरिख्ये य उप द्यवि ष्ठ। ये अग्निजिह्वा उत वा यजंत्रा आसद्यास्मिन्बर्हिषं मादयध्वम्॥४८॥

तदीशांन्मद्रिंस्त्स्थुषंस्त्रि र्शचं॥14॥॥———[१४]

विश्वरूप्सत्वष्टेन्द्रं वृत्रम्ब्रंह्मवादिनः स त्वै नासोमयाज्येष वै देवर्थो देवा वै नर्चि नायज्ञोऽग्नें महात्रीत्रिवीत्मायुष्टे द्वादंश॥12॥ विश्वरूपो नैनर् शीतरूरावद्य वस् पूर्वेद्युर्वाजा इत्यग्नें महात्रिवीतम्न्या यन्ति चतुःसप्ततिः॥74॥ विश्वरूपोऽन् ते दायि॥॥———[१५]

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub: http://stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.com/stotrasamhita.github.io} \ | \ http://github.com/stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.io \ | \ http://github.io \ | \ http://github.io \ | \ http:/$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/